

Korpetta, Jacek

Antonina Wellman-Zalewska-Stengert

Almanach Muzealny 6, 506-509

2010

ANTONINA
WELLMAN-ZALEWSKA-STENGERT

Antonina Wellman przyszła na świat w Warszawie, przy ul. Myśliwieckiej 10, 15 marca 1929 r., z matki Antoniny z d. Daszkiewicz i ojca Eugeniusza Wellmana, inżyniera budowlanego.

Do r. 1944 uczęszczała do szkoły podstawowej oraz uczyła się na tajnych kompletach. Po Powstaniu i przejściu przez obóz w Pruszkowie od 1945 r. kontynuowała naukę w Państwowym Gimnazjum w Zakopanem, Państwowym Gimnazjum Żeńskim w Bytomiu, by wreszcie uzyskać maturę w Liceum Państwowym im. Pniewskiego w Gdańsku-Wrzeszczu w 1947 r.

Na jesieni tegoż roku została studentką filologii angielskiej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Tu w r. 1952 zdała egzamin dyplomowy i otrzymała magisterium na podstawie pracy *Związki Julia-*

na Ursyna Niemcewicza z Anglią i Ameryką. W czasie studiów z powodu śmierci ojca zmuszona była podjąć pracę zarobkową by pomóc młodszemu rodzeństwu. Początkowo zatrudniła się w Centrali Mięsnej w charakterze referenta, ale szczęśliwie od jesieni 1949 r. dostała pracę w nowo powstałym Muzeum Pracy i Rozwoju Społecznego kierowanym przez prof. Stanisława Arnolda.

W r. 1950 po połączeniu tej placówki z Muzeum Miasta Warszawy została pracownikiem Centralnego Muzeum Historycznego, od 1953 r. - Muzeum Historycznego m.st. Warszawy.

Przez pierwsze dziesięciolecie pracy w Muzeum Antonina Wellman była merytorycznym pracownikiem Działu Historii Warszawy XIX wieku; w Dziale tym awansowała na kustosa. W omawianym okresie była współscenarzystką i realizatorką wielu wystaw czasowych m.in.: *Przyjaźń polsko-radziecka w tradycji historycznej* (1951), *Wielki proletariat* (1952), *W dziewięćdziesiątą rocznicę Powstania Styczniowego* (1953). Zorganizowała też dla Muzeum w Radomiu wystawę pod szumnym tytułem *Rozwój Świata* (1954). Tej ostatniej, jak wspomina prof. Janusz Durko, na własny użytek daliśmy tytuł *Od Mamuta do Bieruta*.

W latach 1954-1955 trwały intensywne przygotowania do otwarcia w salach Muzeum Historycznego stałej ekspozycji *VII wieków Warszawy*, co nastąpiło 17 stycznia 1955 r. Znaczący udział w tych pracach miała Antonina Wellman, opracowując sale: Warszawy pruskiej, Księstwa Warszawskiego, Królestwa Kongresowego oraz powstania listopadowego i styczniowego. Jest też współautorką wydanego w 1960 r. katalogu ekspozycji Muzeum Historycznego m.st. Warszawy.

Do ważnych źródeł ikonograficznych do dziejów Warszawy zaliczył Stanisław Herbst publikację Aliny Sokołowskiej i Antoniny Zalewskiej (takie nazwisko przyjęła Antonina Wellman po ślubie ze znanym prezenterem telewizyjnym) pt. *Warszawa w rysunkach Majerskiego* (Warszawa 1958), w której autorki zamieściły cykl widoków Warszawy tego artysty z r. 1818 opatrując je dokładnymi komentarzami topograficzno-historycznymi.

Zainteresowania amerykańistyczne Antoniny Zalewskiej wynikające z kierunku jej studiów zaowocowały publikacją *Julian Ursyn Niemcewicz. Podróże po Ameryce 1797-1807* (Wrocław 1959).

Wydawczyni opracowała tekst z rękopisu, tłumacząc część pisaną po francusku i angielsku oraz opracowała przypisy tekstowe i rzeczowe. Praca ta doczekała się wnikliwego i krytycznego omówienia ze strony prof. Juliusza Gomulickiego, ale w ogólnym wydzwisku jednak pozytywnego, co w praktyce tego recenzenta było dosyć wyjątkowe. Kontynuacją tych zainteresowań była publikacja zamieszczona w „Archiwum Literackim. Miscellanea doby Oświecenia”: (Wrocław 1960) *Dziennik kieszonkowy J.U. Niemcewicza 1807*, opatrzona przez Zalewską wstępem i przypisami.

Od strony muzealnej zainteresowania te znalazły odbicie w zrealizowanej na zlecenie MSZ wystawie *Wielcy Polacy w historii Stanów Zjednoczonych Ameryki północnej* otwartej w Muzeum Jamestown (Wirginia) w 1958 r. Antonina Zalewska opracowała fragmenty scenariusza dotyczące pierwszych

osadników polskich począwszy od XVI w., amerykańskich kontaktów J.U. Niemcewicza oraz udziału Tadeusza Kościuszki w wojnie o niepodległość USA.

W latach 1960-1969 Antonina Wellman-Zalewska pełniła w Muzeum odpowiedzialną, ale też niewdzięczną funkcję Głównego Inwentaryzatora. Położyła podwaliny pod nowoczesne formy inwentaryzacji, zabezpieczania i ruchu muzealiów w Muzeum.

Wobec wzrastającego napływu eksponatów w wyniku zakupów własnych oraz darowizn, natłok pracy bieżącej nie pozwolił na pełne uporządkowanie zaległości, co stanowiło problem dla kolejnych następców na tym stanowisku. W celu pogłębienia wiedzy muzeologicznej Antonina Zalewska odbyła staże na stypendiach w Holandii i we Włoszech. Ich wynikiem była publikacja w „Biuletynie Informacyjnym Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków” (1963, nr 18) oraz opracowania pt. *Muzea włoskie, ich struktura, organizacja i doświadczenie ekspozycyjne* (opublikowane w roku następnym w „Muzeum” w Bratysławie).

Rok 1963 upłynął na obchodach 100. rocznicy Powstania Styczniowego. Poza centralną wystawą w Muzeum Historycznym Antonina Zalewska przygotowała we współpracy z Muzeum Miasta Krakowa, a eksponowaną w Olkuszu, wystawę pt. *Udział ludów Europy w Powstaniu Styczniowym*. Pokłosiem tej rocznicy była też publikacja Janusza Durko i Antoniny Zalewskiej pt. *Documenti italiani relativi all'insurrezione nazionale polacca del 1863* w wydawnictwie „Studi Garibaldi” (1963 nr 4).

Jedną z największych wystaw czasowych zorganizowanych przez Muzeum Historyczne m.st. Warszawy była otwarta 5 czerwca 1967 r. w Pallazo delle Esposizioni w Rzymie ekspozycja *Warszawa i Włosi w Warszawie* będąca syntezą relacji polsko-włoskich na tle dziejów Warszawy. Antonina Zalewska była współscenarzystką wystawy i wzięła udział w jej organizacji. Była także współautorką katalogu tej ekspozycji. Wystawa miała 40-tysięczną oglądalność.

W latach 1950-1968 aktywnie uczestniczyła w pracach Sekretariatu Polskiego Komitetu Narodowego Międzynarodowej Rady Muzeów (ICOM) jako asystentka.

Antonina Wellman-Zalewska zakończyła pracę w Muzeum 15 kwietnia 1969 r.

W 1972 r. opuściła Polskę i przez Kopenhagę i Amsterdam udała się do Kalifornii, gdzie się osiedliła. W tymże roku ukazał się krótki informator po warszawskich muzeach podpisany Jej nazwiskiem panięńskim i nazwiskiem nowego małżonka (*Muzea warszawskie – A. Wellman-Stengert*, Warszawa 1972). W roku następnym wychodzi praca *Muzeum Historyczne m.st. Warszawy* pod red. J. Durko, do której opracowała rozdziały: *Zbiory Muzeum Historycznego i Konserwacja*.

W 1984 r. Antonina Wellman-Stengert rozpoczęła pracę w Yolo County Historical Museum w Woodland (Kalifornia USA) na stanowisku Executive Director. W okresie ponad dwudziestoletniej pracy w USA przygotowała 48 wystaw o charakterze historycznym lub artystycznym. Zajmowała się też

Zasłużeni

uzupełnianiem zbiorów muzealnych. Brała udział w kongresach muzealników w San Francisco, Santa Barbara, Sacramento, Victoria i Vancouver w Kanadzie.

W r. 2006 na własną prośbę przeszła na emeryturę.

Antonina Wellman należy do najstarszych pracowników Muzeum Historycznego m.st. Warszawy, do jego pierwszej załogi działającej w odbudowywanych kamienicach od świtu do następnego ranka i nocujących w Muzeum dosłownie na deskach. „Jak było to możliwe?” - pytam współpracowniczkę i koleżankę A. Wellman z tamtych lat, pionierskich dni i nocy - „Nie wynaleziono jeszcze styropianu” - pada odpowiedź.

Czy ponad czterdziestoletni staż pracy w muzealnictwie - 20 lat w Polsce i 20 lat w USA - to wystarczająca recepta na ciekawe i udane życie, jak sądzi A. Wellman?

Sceptyk dopowie, że wystarczy być... kobietą inteligentną, dobrze wykształconą i atrakcyjną - jak Tola Wellman.

Oprac. Jacek Korpetta